

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет економічних наук
Кафедра управління земельними ресурсами

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Перший проректор
Юрій КОТЛЯР

“ ” 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗЕМЛЕУСТРІЙ

Галузь знань 19 Архітектура та будівництво/ G Інженерія, виробництво та будівництво
Спеціальність: 193 Геодезія та землеустрій / G18 «Геодезія та землеустрій»

Розробник
Завідувач кафедри
Гарант освітньої програми
Декан факультету
Начальник НМВ

Сергій ЧОРНИЙ
Лев ПЕРОВИЧ
Олена ЛАЗАРСВА
Світлана БЕЛІНСЬКА
Євгенія ПОСТИКІНА

Миколаїв – 2025 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Землеустрій	
Галузь знань	19 Архітектура та будівництво/ G Інженерія, виробництво та будівництво	
Спеціальність	193 Геодезія та землеустрій / G18 «Геодезія та землеустрій»	
Освітня програма	Освітньо-професійна програма «Геодезія та землеустрій»	
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)	
Статус дисципліни	Цикл професійної підготовки (Нормативна)	
Курс навчання	2	
Навчальний рік	2025-2026	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	3	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредиту / 90 годин	
Структура дисципліни: – лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	15	
	30	
	45	
Відсоток аудиторного навантаження	50 %	
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	Кейси, презентація, індивідуальні завдання	
Форма підсумкового контролю	Залік	

1. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Землеустрій» є формування знань про основні положення землеустрою, порядок здійснення землеустрою, зміст землеустрою, а також про методику проведення землеустрою на базовому, регіональному і загальнодержавному рівнях.

Завдання вивчення дисципліни «Землеустрій» полягає у формуванні знань про історію становлення землеустрою і внесок вітчизняних і зарубіжних вчених у розвиток землевпорядної науки та практики:

- розкрити соціальну, економічну, організаційно–господарську та правову суть землеустрою і його соціально–економічний зміст;
- надання студентам знань про об’єктивні соціальні та економічні закони природи, встановлення форм і закономірностей їх прояву щодо організації території;
- розкрити суть землеустрою в зарубіжних країнах;
- визначити роль і особливості землеустрою в період здійснення земельної реформи, реформування земельних відносин ринкового типу на землях різних категорій;
- відпрацювання практичних навичок виконання землевпорядних робіт, принципів та методів землевпорядного проектування;
- відпрацювання технології визначення соціальної, економічної та екологічної оцінки ефективності землевпорядних рішень.

Передумовами вивчення дисципліни «Землеустрій» є міждисциплінарні зв’язки стосовно знань, отриманих з попереднє вивчених дисциплін, а саме: «Топографія», «Картографія», «Геологія та геоморфологія», «Меліоративне ґрунтознавство».

Очікувані результати навчання: здатність сформувати місце землеустрою в системі територіального планування адміністративно-територіальних утворень різних категорій земель, визначати правову та технічну сторони планування використання земель, особливості встановлення меж та впорядкування системи землеволодіння та землекористування адміністративно-територіальних утворень різних рівнів.

В результаті вивчення дисципліни студент

має знати:

- визначення термінів в землеустрої;
- об’єкти, суб’єкти та систему землеустрою;
- зміст, завдання та призначення землеустрою;
- принципи землеустрою;
- роль і місце землеустрою в системі розвитку суспільних та земельних відносин, організації раціонального та ефективного використання земель;
- закономірності розвитку землеустрою в Україні, його структура та розподіл;
- рівні здійснення землеустрою та види землевпорядної документації, стадії землевпорядного проектування;
- особливості землеустрою в різних галузях народного господарства;

має вміти:

- дати оцінку стану використання та охорони земель на місцевому і регіональному рівнях;
- дати науково-обґрунтовану оцінку організації проведення земельної реформи, розвиток земельних відносин в умовах ринкової економіки;
- виконувати роботи з перерозподілу земель між різними категоріями землекористувачів і землевласників, застосовувати знання щодо сталого землекористування;
- визначати цільове (функціональне) призначення об’єкту землеустрою та його правовий режим;
- визначити склад робіт із землеустрою та земельного кадастру, зміст і порядок землевпорядного-процесуальних дій для різних об’єктів землеустрою;

- визначати стадії землевпорядного процесу та порядок його організації;
- давати оцінку ефективності проектної документації із землеустрою.

Компетентності та програмні результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК 02 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 06 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 10 Здатність здійснювати безпечну діяльність.

ЗК 13 Здатність зберігати, примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії, закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу й суспільство, а також в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні(фахові) компетентності:

СК 03 Здатність застосовувати нормативно-правові акти, нормативно-технічні документи, довідкові матеріали у професійній діяльності.

СК 04 Здатність обирати та використовувати ефективні методи, технології та обладнання для здійснення професійної діяльності у сфері геодезії та землеустрою.

СК 06 Здатність виконувати дистанційні, наземні, польові та камеральні дослідження, інженерні розрахунки з опрацювання результатів досліджень, оформляти результати досліджень, готувати звіти при вирішенні завдань геодезії та землеустрою.

СК 08 Здатність здійснювати професійну діяльність у сфері геодезії та землеустрою з урахуванням вимог професійної і цивільної безпеки, охорони праці, соціальних, історико-культурних, екологічних, етичних, економічних аспектів.

СК 09 Здатність застосовувати інструменти, прилади, обладнання, устаткування, програмне забезпечення при виконанні завдань геодезії та землеустрою.

СК 10 Здатність здійснювати моніторинг та оцінку земель.

СК 13 Здатність розробляти документацію із землеустрою та з оцінки земель, кадастрову документацію із застосуванням комп'ютерних технологій, геоінформаційних систем та цифрової фотограмметрії, наповнювати даними державний земельний, містобудівний та інші кадастри.

Програмні результати навчання:

РН 4 Знати та застосовувати у професійній діяльності нормативно-правові акти, нормативно-технічні документи, довідкові матеріали в сфері геодезії та землеустрою і суміжних галузей.

РН 6 Знати історію та особливості розвитку геодезії та землеустрою, їх місце в загальній системі знань про природу і суспільство.

РН 11 Організувати та виконувати дистанційні, наземні, польові і камеральні роботи в сфері геодезії та землеустрою, оформляти результати робіт, готувати відповідні звіти.

РН 12 Розробляти документацію із землеустрою, кадастрову документацію і документацію з оцінки земель із застосуванням комп'ютерних технологій, геоінформаційних систем та цифрової фотограмметрії, наповнювати даними державний земельний, містобудівний та інші кадастри.

РН 15 Розробляти і приймати ефективні рішення щодо професійної діяльності у сфері геодезії та землеустрою, у тому числі за умов невизначеності.

2. Програма навчальної дисципліни

Денна форма

№	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, півгрупові)	Самостій на робота	Загальний обсяг
Модуль I. Теоретичні основи землеустрою					
1	Тема 1. Основні поняття та визначення в землеустрої.	2	4	5	11
2.	Тема 2. Організація та регулювання в землеустрою	1	2	5	8
3.	Тема 3. Документація із землеустрою та її зміст.	2	4	5	11
Разом за модулем I		5	10	15	30
Модуль II. Організація та проведення землеустрою					
4	Тема 4. Стадії робіт у землеустрої.	2	4	6	12
5	Тема 5. Предпроектна діяльність у землеустрої.	2	4	6	12
6	Тема 6. Землеустрій на національному і регіональному рівнях.	2	4	6	12
7	Тема 7. Землеустрій на місцевому рівні (райони, громади, міста, села, селища)	2	4	6	12
8	Тема 8. Землеустрій на місцевому рівні (окремі земельні ділянки, сільгоспугіддя, підприємства)	2	4	6	12
Разом за модулем II		10	20	30	60
Всього за курсом		15	30	45	90

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

№	Тема заняття / план
Модуль I. Теоретичні основи землеустрою	
1	<p>Тема 1. Введення у землеустрій Поняття землеустрою. Земельні ресурси як об'єкт управління. Мета і завдання землеустрою. Історичні аспекти розвитку управління земельними ресурсами.</p>
2	<p>Тема 2. Організація і регулювання у землеустрої. Виробнича потреба землеустрою. Підстави проведення землеустрою. Державна і регіональні програми розвитку земельних відносин, використання та охорони земель. Правове забезпечення землеустрою. Державне управління землеустроєм. Формування джерел фінансування проведення землеустрою. Державний контроль за проведенням землеустрою. Консалтингові послуги з питань землеустрою. Авторський нагляд, його зміст і методика здійснення. Кадрове забезпечення землеустрою.</p>
3	<p>Тема 3. Документація із землеустрою та її зміст. Поняття та суть документів із землеустрою. Класифікація документації із землеустрою. Замовники і розробники документації з землеустрою: права і обов'язки. Загальні вимоги до змісту документації із землеустрою.</p>
4	<p>Тема 4. Стадії робіт у землеустрої. Підготовчі роботи, складання проекту землеустрою. Перенесення проекту в натуру. Оформлення та видача документації із землеустрою. Загальнодержавна і регіональні програми використання та охорони земель. Генеральна і регіональні схеми землеустрою. Плани розвитку землекористування регіонів та сільських районів.</p>
5	<p>Тема 5. Предпроектна діяльність у землеустрої. Топографо-геодезичні та картографічні роботи. Інвентаризація земель. Природно-виробничі обстеження земельних ресурсів. Бонітування ґрунтів. Природно-сільськогосподарське районування земель. Зонування території. Технічне та технологічне забезпечення землеустрою.</p>
6	<p>Тема 6. Землеустрій на національному і регіональному рівнях. Генеральна схеми землеустрою. Плани розвитку землекористування регіонів та сільських районів. Документація із землеустрою щодо визначення державного кордону України. Встановлення в натурі (на місцевості) державного кордону України. Проекти землеустрою щодо встановлення і зміни меж адміністративно-територіальних одиниць. Проекти землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісогосподарського призначення, земель</p>

	водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів.
	<p>Тема 7. Землеустрій на місцевому рівні (райони, громади, міста, села, селища) Регіональні схеми землеустрою. Схеми землеустрою і техніко-економічне обґрунтування використання і охорони земель територій громад, міст, сіл, селищ. Плани розвитку (зонування земель за їх категоріями та типами) землекористування територій адміністративних районів або їх груп. Плани територіальних обмежень, обтяжень у використанні земель у межах територій громад або їх груп. План земельно-господарського устрою території населеного пункту.</p>
	<p>Тема 8. Землеустрій на місцевому рівні (окремі земельні ділянки, сільгоспугіддя, підприємства). Проекти землеустрою щодо відведення (вилучення, надання, зміни цільового призначення, викупу, продажу) земельних ділянок. Проекти землеустрою щодо приватизації земель державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій. Проекти землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь. Робочі проекти землеустрою. Технічна документація із землеустрою щодо встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості). Технічна документація із землеустрою щодо формування земельної ділянки як об'єкта цивільних прав. Технічна документація із землеустрою щодо інвентаризації земель).</p>

4.2. План практичних занять

№	Тема заняття / план
2	<p>Тема 1. Законодавче забезпечення землеустрою в Україні. Державні стандарти, норми і правила у сфері землеустрою.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які нормативно-правові акти регулюють питання землеустрою в Україні? 2. Проаналізуйте Конституція як основний закон України та правову основу землеустрою. 3. Проаналізуйте основні засади Земельного кодексу України. 4. Які основні положення Закону України «Про державний земельний кадастр»? 5. Які основні засади Закону України «Про землеустрій»? 6. Проаналізуйте Закон України «Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність» 7. Які зміни передбачені Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо дерегуляції господарської діяльності з проведення робіт із землеустрою та землеоцінювальних робіт»? 8. Проаналізуйте основні положення Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»? 9. Які зміни передбачені Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності»? 10. Які основні засади Закону України «Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)»? 11. Проаналізуйте Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»? 12. Які основні положення передбачені Законом України «Про оцінку земель»? 13. Які основні положення передбачені Законом України «Про оренду землі»? 14. Що передбачено Законом України «Про державну експертизу землепорядної документації»? 15. Які діють державні стандарти, норми і правила у сфері землеустрою? 16. Проаналізуйте Національний стандарт №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» 17. Проаналізуйте Національний стандарт №2 «Оцінка нерухомого майна» 18. Проаналізуйте Державний стандарт СРСР «Система стандартів у галузі охорони природи та поліпшення природних ресурсів»
4	<p>Тема 2. Зміст, функції та принципові положення системи землеустрою. Види землеустрою, система землепорядних органів та їх функції, землепорядний процес</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Який зміст та принципи землеустрою? 2. Яким чином слід розуміти терміни «система землеустрою»? 3. Які взаємопов'язані складові містить система землеустрою? 4. Що є об'єктом землеустрою? 5. Хто виступає суб'єктами землеустрою? 6. Яким чином розподіляються функції управління земельними ресурсами? 7. Який зміст покладений в основу термінів «функція» та в прикладному значенні «функції землеустрою»? 8. Які існують види документації із землеустрою загальнодержавного рівня? 9. Які існують види документації із землеустрою регіонального рівня? 10. З якою метою складають схеми землеустрою? 11. Які види документації із землеустрою розробляються на загальнодержавному та регіональному рівнях згідно із Законом України «Про землеустрій»? 12. Що являє собою землепорядний процес? 13. Який порядок здійснення землепорядних дій?

6	<p>Тема 3. Загальні положення щодо забезпечення проведення землеустрою. Технічне та інформаційне забезпечення землеустрою</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Яким чином органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування відповідно до своїх повноважень враховують громадські інтереси при здійсненні землеустрою? 2. Які саме проектні рішення у документації із землеустрою стосовно окремих земельних ділянок або землекористувань проводиться на місцевому рівні? 3. У якому вигляді розробляють документацію із землеустрою? 4. У чому полягає сутність проектного рішення у землеустрої? 5. Яким чином реалізується проектне рішення? 6. На чому базується технічне забезпечення землеустрою? 7. Які джерела інформаційного забезпечення землеустрою? 8. Що являє собою технологічне забезпечення виконавців (розробників) робіт із землеустрою? 9. Які сучасні програмні продукти орієнтовані на вирішення прикладних задач землеустрою? 10. На виконання яких функцій орієнтовані сучасні програмні продукти, які застосовуються для автоматизації землевпорядних робіт?
7	<p>Тема 4. Управління у сфері землеустрою: діяльність підприємств у сфері землеустрою</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які організації здійснюють комплексна система управління якістю проектних і вишукувальних робіт ? 2. На яких принципах базується комплексна система управління якістю проектних і вишукувальних робіт у землеустрої ? 3. Які вимоги висуваються до проектної та технічної документації із землеустрою? 4. Які типи контролю розрізняють у землеустрої? 5. Якими документами керуються при здійсненні контролю? 6. Яка мета діяльності підприємств у сфері землеустрою? 7. Які заходи необхідно реалізувати при здійсненні планування діяльності підприємства у сфері землеустрою? 8. Які громадяни мають право займатися професійною діяльністю у сфері землеустрою? 9. Хто має право бути розробником документації із землеустрою? 10. З якою метою впроваджено кваліфікаційний іспит? 11. Посвідчення якого зразка видається інженеру-землевпоряднику та інженеру-геодезисту? 12. Який строк дії кваліфікаційного сертифіката інженера-землевпорядника та інженера-геодезиста? 13. Якою метою реалізуються консалтингові послуги з питань землеустрою? 14. Які види консалтингу розрізняють в землеустрої?
8	<p>Тема 5. Землеустрій земель сільськогосподарського призначення. Організація угідь і системи сівозмін</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які угіддя відносять до земель сільськогосподарського призначення? 2. Які основні вимоги до організації угідь? 3. Що являє собою трансформація угідь? З якою метою її проводять? 4. Яким вимогам має відповідати структура угідь? 5. Які існують типи і види сівозмін? 6. Які розрізняють основні типи сівозмін в сільськогосподарських підприємствах? 7. Яким чином організують кормові сівозміни? 8. Яким чином організують спеціальні сівозміни? 7. Яким чином організують польові сівозміни? 8. Яким чином організують поза сівозмінні ділянки?

	9. Які економічні показники використовують для економічного обґрунтування системи сівозмін та поза сівозмінних ділянок?
9	<p>Тема 6. Землеустрій земель житлової і громадської забудови</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте склад земель житлової і громадської забудови? 2. Які реалізують методи управління землями житлової і громадської забудови? 3. Яку інформація містить містобудівний кадастр земель житлової і громадської забудови? 4. З якою метою проводять земельно-кадастрову інвентаризація земель житлової і громадської забудови? 5. Які організаційні заходи проводять при земельно-кадастровій інвентаризації земель житлової і громадської забудови? 6. Яким чином здійснюються роботи з інвентаризації земель? 7. Як відбувається складання і оформлення матеріалів інвентаризації земель? 8. Що має передбачати план земельно-господарського устрою населеного пункту? 9. Розкрийте поняття прибудинкових територій. 10. Яким чином встановлюються та закріплюються межі прибудинкових територій існуючого житлового фонду? 11. Яким чином відбувається передача прибудинкових територій у спільне користування членам об'єднань власників багатоквартирних будинків? 12. Яким чином відбувається надання у спільну сумісну власність земельних ділянок? 13. Яке право надано на прибудинкову територію та на її використання? 14. Які юридичні та технічні правила встановлення меж земельних ділянок спільної часткової власності фізичних і юридичних осіб в існуючій забудові? 15. На що спрямовані юридичні і технічні правила? 16. Які складові земельної ділянки? 17. Яким чином визначається частка у спільній частковій власності? Які обмеження? 18. Як формуються межі земельних ділянок спільної часткової власності фізичних і юридичних осіб в існуючій багатоповерховій забудові? 19. Які особливості складання проектів щодо встановлення меж сільських населених пунктів? 20. Яка мета і зміст складання проектів? 21. Як виготовляється та оформлюється технічна документація? 22. Як відбувається перенесення проекту в натуру?
10	<p>Тема 7. Землеустрій земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які землі визнаються землями промисловості? 2. В яких випадках не допускається розміщення підприємств, будівель, споруд і комунікацій? 3. З якою метою використовуються землі транспорту? 4. Які існують заборони в зонах з особливими умовами землекористування? 5. Які землі належать до морського транспорту? 6. Які землі належать до річкового транспорту? 7. До складу земель дорожнього господарства входять? 8. Які землі належать до земель авіаційного транспорту? 9. В умовах спорудження повітряних, кабельних та ін. ліній зв'язку в межах водоохоронних зон які вводяться заборони? 10. У чому особливості землеустрою земель зв'язку та енергетики? 11. З якою метою використовуються землі оборони?
12	<p>Тема 8. Землеустрій земель лісового фонду. Землеустрій земель водного фонду.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які землі відносять до лісового фонду? 2. Які особливості користування землями лісового фонду?

3. Які засоби управління в галузі використання земель лісового фонду?
4. Які особливості виникнення та припинення права лісового землекористування?
5. Які особливості управління відтворенням та охорони земель лісового фонду?
6. Що являє собою лісовпорядкування?
7. З якою метою впроваджено державний лісовий кадастр?
8. Яка відповідальність за порушення лісового законодавства?
9. Надайте загальну характеристику земель водного фонду?
10. Які землі відносять до земель водного фонду?
11. Які річки відносять до малих, середніх та великих?
12. Які заборони діють з метою охорони водності малих річок?
13. Який практикують комплекс заходів щодо охорони річок від забруднення?
14. Які особливості користування водними об'єктами?
15. Які принципи управління землями водного фонду?
16. Які основні функції Державного комітету України?
17. Які зобов'язання користувачів земель водного фонду?
18. З якою метою заборонена діяльність в межах водоохоронних зон?
19. Які фактори враховують під час встановлення водоохоронних меж?
20. Які заборони діють у прибережних захисних смугах?
21. Яка відповідальність передбачена за порушення водного законодавства?

1.3.Завдання для самостійної роботи

Теми до презентації та підготовки доповідей

1. Законодавство про землеустрій: становлення та його розвиток.
2. Повноваження органів державної влади і місцевого самоврядування у сфері землеустрою.
3. Характеристика Закону України «Про землеустрій».
4. Суб'єкти, об'єкти, принципи і зміст землеустрою.
5. Землеустрій як функція державного управління у сфері використання і охорони земель.
6. Землеустрій як гарантія суб'єктивних прав власників і користувачів земельних ділянок.
7. Планування використання земель адміністративно-територіальних утворень.
8. Державні, регіональні та муніципальні програми використання і охорони земель.
9. Землеустрій з удосконалення землеволодінь і землекористувань.
10. Землеустрій на сільськогосподарських землях.
11. Система підготовки спеціалістів із землевпорядкування.
12. Зонування як альтернатива поділу земель на категорії.
13. Планування використання земель як функція державного управління
14. Землеустрій як форма забезпечення використання земель сільськогосподарського призначення.
15. Землеустрій як засіб охорони земель сільськогосподарського призначення.
16. Встановлення на місцевості меж адміністративно-територіальних утворень.
17. Ліцензування суб'єктів, що виконують землевпорядні роботи.
18. Інвентаризація земель при здійсненні землеустрою.
19. Процедура проведення державної землевпорядної експертизи. Її співвідношення з іншими видами державних експертиз.
20. Стандартизація і нормування в галузі землеустрою.
21. Історико-правовий аспект розвитку законодавства про землеустрій.
22. Особливості внутрішньогосподарського землеустрою.
23. Зміст і види робіт з територіального землеустрою.
24. Землеустрій у період реформування земельних відносин.
25. Землеустрій на землях сільськогосподарського призначення.
26. Землеустрій у містах та інших населених пунктах.
27. Особливості землеустрою в регіонах, які мають негативні явища при використанні земель.
28. Особливості землеустрою в районах експлуатації сировинних ресурсів.
29. Землеустрій земель природо-заповідного, природоохоронного, рекреаційного, оздоровчого, історико-культурного призначення.
30. Процедура зміни цільового (функціонального) використання земель при землеустрої.
31. Склад і цільове призначення земель України.
32. Державне управління землеустроєм.
33. Правове забезпечення землеустрою.
34. Державний контроль за проведенням землеустрою і здійсненням землевпорядних заходів.
35. Роль науково-технічного прогресу в землеустрої.
36. Джерела фінансування щодо проведення землеустрою.
37. Характер відносин між учасниками землеустрою.
38. Склад і види землевпорядних робіт.
39. Зміст земельної власності та її видів.
40. Зміст і види робіт із зокремленого землевпорядкування.

41. Проблеми і напрями розвитку сучасного землеустрою.
42. Правові проблеми розвитку землеустрою в Україні.
43. Основні положення концепції розвитку земельної реформи в Україні
44. Проблеми сучасного землеустрою в Україні

Типові індивідуальні завдання

Тема 1: «Землеустрій у зарубіжних країнах»

Орієнтовні питання до теми:

1. Яким чином відбуваються земельні реформи в країнах Латинської Америки? Як реалізується землеустрій у цих країнах?
2. Які особливості землеустрою в країнах Західної Європи?
3. Які корінні зміни земельних відносин проводились у країнах Південної, Південно-Східної і Центральної Азії, Африки?

Тема 2: «Організація землеустрою»

Орієнтовні питання до теми:

1. Що таке землеустрій?
2. Що є підставою для проведення робіт із землеустрою?
3. Виконання яких завдань має забезпечувати землеустрій?
4. Назвіть основні принципи землеустрою.
5. Які повноваження Верховної Ради України у сфері землеустрою?
6. Які повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері землеустрою?
7. Які повноваження обласних рад у сфері землеустрою?
8. Які існують державні стандарти, норми і правила у сфері землеустрою?
9. Як формується Державний фонд документації із землеустрою?

Типові тестові завдання

1. До земель України належать:

- a) усі землі в межах її території, у тому числі острови та землі, зайняті водними об'єктами, які за основним цільовим призначенням поділяються на категорії;
- b) лише землі в межах її території, які за основним цільовим призначенням поділяються на категорії;
- c) лише землі, зайняті водними об'єктами, які за основним цільовим призначенням поділяються на категорії.

2. Землеустрій являє собою:

- a) сукупність соціально-економічних та екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відносин та раціональну організацію теорії суб'єктів господарювання, що здійснюється під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил;
- b) галузь народного господарства, що займається корінним поліпшенням земель, ґрунтів, ландшафтів, за несприятливих природних умов (кліматичних, гідрологічних) для різних господарських, природоохоронних та інших цілей;
- c) обидві відповіді правильні;
- d) правильних відповідей немає

3. Зміна цільового призначення земель, які перебувають у власності громадян або юридичних осіб, здійснюється за ініціативою:

- a) власників земельних ділянок у порядку, який встановлює Кабінет Міністрів України;
- b) власників земельних ділянок у порядку, який встановлює Президент України;

- c) користувачів земельних ділянок у порядку, який встановлює Кабінет Міністрів України.

4. Під час приватизації земель державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій земельні ділянки передаються:

- a) тільки працівникам цих підприємств, установ та організацій;
 b) працівникам цих підприємств, установ та організацій, а також пенсіонерам з їх числа з визначенням кожному з них земельної частки (паю);
 c) головам цих підприємств, установ та організацій, а також пенсіонерам з їх числа з визначенням кожному з них земельної частки (паю).

5. Землеустрій має народногосподарську та госпрозрахункову ефективність та виступає:

- a) в якості державного важеля регулювання землеволодіння і землекористування;
 b) в якості використання землі як головного засобу виробництва;
 c) обидві відповіді правильні;
 d) правильних відповідей немає.

Контрольна робота №1

Контрольна робота виконується самостійно кожним студентом. Вибір варіанту здійснюється за порядковим номером навчального журналу групи.

Структурно завдання складається з двох теоретичних питань і одного практичного — тесту.

При відповіді на теоретичні питання студент має опрацювати не лише запропонований опорний конспект лекцій, і й іншу літературу та нормативно-правові акти стосовно цього питання.

При вирішенні тесту необхідно конкретно відповісти на поставлене питання.

Робота повинна виконуватися письмово протягом відведеного терміну та подається на перевірку викладачу.

Варіант № 0

1. Технічна документація із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості).
2. Економіко-математична модель визначення оптимальної структури і розподілу посівних площ із урахуванням типів ґрунтів.

Тест

Знайдіть неправильну відповідь.

Постійні обмеження права власності на землю в процесі її використання обумовлені обмеженістю її в природі і незамінністю в підприємницькій діяльності, включають:

- a) систему зонування;
 б) систему підприємницької діяльності;
 в) раціональне використання та охорону земель;
 г) контроль довкілля;
 д) захист законних прав та інтересів інших власників, орендарів і користувачів землі;
 е) дотримання умов використання особливо охоронних територій і охоронних зон;
 є) врахування будівельних норм і правил, проектів планування і забудови населених пунктів;
 ж) примусовий викуп земель у власників для державних і комунальних потреб;
 з) врахування переважаючого права купівлі земель сільськогосподарського призначення.

Контрольна робота №2

Варіант № 0

1. Договірна документація у сфері землеустрою.
2. Проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки.

Тест

Система землеустрою містить сукупність таких взаємопов'язаних складових:

- а) об'єкти землевпорядкування;
- б) суб'єкти землевпорядкування;
- в) землеустрій, що містить землевпорядну діяльність і землевпорядний процес;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "б" і "в";
- е) правильні відповіді "а" і "в";
- є) усі відповіді правильні.

Критерії оцінювання та засоби діагностики контрольних робіт

До контрольної роботи допускаються студенти, які відвідали не менше 90% аудиторних занять і отримали не менше 60% від можливої кількості балів за поточну роботу.

Перша контрольна робота містить питання за наступними змістовими модулями: «Введення у землеустрій», «Концептуальні положення основ землеустрою».

Друга контрольна робота містить питання за наступними змістовими модулями: «Правовий та охоронний статус земель у системі землеустрою», «Забезпечення проведення землеустрою».

Третя контрольна робота містить питання за наступними змістовими модулями: «Землеустрій за цільовим призначенням земель», «Документація із землеустрою», «Бізнес-планування у землеустрої».

Оцінювання знань студента під час заліку здійснюється за 5-бальною шкалою.

Розподіл балів за результатами оцінювання контрольної роботи

Номер завдання	1	2	тест	Усього
Кількість балів	0-2	0-2	0-1	0-5

При вирішенні тесту необхідно конкретно відповісти на поставлене питання, за що студент може отримати 1 бал.

Критерії оцінювання питань відповідно до модульної контрольної роботи

2 балів ставиться за умов, якщо студент дав ґрунтовну, аргументовану відповіді на питання, яка свідчить, що студент вільно володіє матеріалом відповідно до тем модульного контролю. Під час письмової відповіді студент продемонструє творчу розумову діяльність: наводить приклади, аналізує ситуації, посилаючись на джерела інформації.

1 бал ставиться за умов, якщо студент не повністю розкрив питання, що свідчить про відсутність повного розуміння матеріалу. Відсутня ґрунтовність у розгляді питання, порушується логіка викладу питання, відсутнє розуміння актуальності проблеми для сьогодення. Аргументація відповіді слабка, вибіркова, мають місце суттєві помилки у використанні фактичного матеріалу. Висновки не відбивають суті питання або відсутні.

0 балів виставляється студенту в разі, коли питання розкрито поверхово, або не розкриті зовсім. В процесі висвітлення питань допущені значні помилки, студент не знає або плутає фактичний матеріал, не здатний аналізувати основні проблеми, не демонструє творчої розумової діяльності. Власна думка і висновки відсутні.

Ситуаційні справи (кейси)

Особливістю методу кейс-стаді в Землеустрою є створення проблемної ситуації на основі фактів з реального життя. Сам підхід втілює в собі наступні ідеї: закріплення теоретичних знань з дисципліни; набуття навичок професійної діяльності; підвищення пізнавального інтересу до навчальної дисципліни; сприяє розвитку дослідницьких, комунікативних і творчих навичок та критичного мислення. Цей метод сприяє розвитку у студентів самостійного мислення, уміння вислуховувати і враховувати альтернативну точку зору, аргументовано висловити свою, навчитись працювати в команді, знаходити найбільш раціональне вирішення поставленої проблеми.

Вправа 1 за темою «Забезпечення проведення землеустрою»

Блок питань для I команди за напрямком «Види документації із землеустрою, загальні вимоги до її розроблення та змісту»

- 1) У якому вигляді розробляють документацію із землеустрою??
- 2) На які окремі види поділяється документація із землеустрою відповідно до ст. 25 Закону України «Про землеустрій»?
- 3) Яка сутність проектного рішення у землеустрої?
- 4) Які види меж формуються під час прийняття проектного рішення у землеустрої?

Блок питань для II команди за напрямком «Погодження та затвердження документації із землеустрою»

- 5) Чому виникла необхідність ввести процедуру погодження документації із землеустрою? Яке спрямування цієї процедури?
- 6) Продовжуйте вираз. *Об'єктом погодження є*
- 7) Проаналізуйте процедуру погодження проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок.
- 8) Яким чином реалізується порядок розгляду і затвердження землевпорядної документації згідно із Земельним кодексом України?

Вправа 2 за темою «Зміст, функції та принципові положення системи землеустрою»

Блок питань для I команди за напрямком «Система землеустрою»

- 1) Що являє собою система землеустрою? Які її складові?
- 2) Що передбачено системою землеустрою у відповідності 184 Земельного кодексу України?
- 3) На яких принципах базується система землеустрою?

Блок питань для II команди за напрямком «Функції управління земельними ресурсами»

- 4) Проаналізуйте суб'єкти та об'єкти землеустрою у землевпорядному процесі.
- 5) Як поділяються функції управління земельними ресурсами у методологічному аспекті?
- 6) Які функції системи землеустрою Вам відомі?

Критерії оцінювання та засоби діагностики ситуаційних справ (кейсів)

Основна функція методу кейс-стаді – вчити студентів вирішувати складні проблеми, які неможливо вирішити аналітичним способом. Тому, до критеріїв оцінювання слід віднести наступні:

Індивідуальний показник	Груповий показник	Бал
Ініціативність та активність	Повнота виконання завдання	1
Етика ведення дискусії	Оригінальність та інноваційність рішень	0,5
Індивідуальний аналіз ситуації	Використання раніше вивченого матеріалу	0,5
Аргументованість власної позиції	Пошук, аналіз та використання додаткової інформації	0,5
Ступінь участі у підготовці групового проекту	Презентація та захист власних результатів виконання завдання	0,5
Разом:		3

4.4 Форми і методи навчання

Основними **формами навчання** є **лекційні** та **групові** заняття, які передбачають оволодіння системою теоретичних знань та практичних професійних умінь та навичок з навчальної дисципліни.

Основними **методами навчання** є:

- **пояснювально-ілюстративний метод** під час якого студенти одержують знання на лекції, сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки і залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення;

- **аналітичний метод**, який передбачає аналіз матеріалу, постановки проблем і завдань під час виконання студентом аналітичної роботи, кейсів, індивідуальних завдань та підготовка до презентації;

- **дискусійні методи**, що передбачають такі елементи дискусії, як суперечки, зіткнення позицій, навмисного загострення протиріч під час обговорення відкритих питань;

- **тестування** – є засобом контролю та діагностики знань студентів, призначений для самоконтролю та перевірки знань, що передбачає вибір однієї або кількох правильних відповідей.

4.5. Забезпечення освітнього процесу

Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій з курсу
2. Пакет тестових завдань
3. Ситуативні вправи
4. Теми презентацій та доповідей для самостійної підготовки
5. Контрольні роботи
6. Пакет екзаменаційних білетів
7. Рекомендована базова і додаткова література з курсу

Матеріально-технічне забезпечення:

Комп'ютерний клас;

Проекційне мультимедійне обладнання (проектор, екран, ноутбук/комп'ютер);

Доступ до мережі Internet, точка доступу Wi-Fi;

OS: Windows, Android, iOS;

Browsers: Chrome / Opera / Mozilla Firefox / MS Edge;

Програмне забезпечення: Word, Excel, PowerPoint; Skype, Zoom, Google Meet

Система електронного навчання Moodle 3.9

5. Підсумковий контроль

Питання до залік

1. Поняття, мета і завдання землеустрою.
2. Зміст, функції та принципи землеустрою
3. Організація землеустрою. Підстави проведення землеустрою
4. Основні поняття і визначення системи землеустрою
5. Історичні аспекти розвитку землеустрою
6. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру
7. Державний фонд документації із землеустрою
8. Головне управління Держгеокадастру у Миколаївській області.
9. Нормативно-правове регулювання землеустрою
10. Державне регулювання землеустрою на рівні Держгеокадастру України
11. Головне управління Держгеокадастру в області. Його завдання
12. Управління (відділи) земельних ресурсів у районі. Його завдання
13. Спеціаліст-землевпорядник сільської (селищної, міської) Ради. Його завдання
14. Повноваження Верховної Ради, обласних, районних, міських, районних у містах, сільських і селищних рад у галузі землеустрою
15. Класифікація документації із землеустрою
16. Підстави для розробки та вимоги до документації із землеустрою
17. Терміни та умови розроблення документації із землеустрою
18. Вимоги до текстової та графічної частини документації із землеустрою
19. Учасники процесу обслуговування документації із землеустрою
20. Замовники документації із землеустрою, їх склад, права та обов'язки
21. Розробники документації із землеустрою, їх склад, права і обов'язки
22. Особливості обслуговування документації із землеустрою
23. Формування та функціонування державного фонду документації із землеустрою на державному, регіональному та місцевих рівнях
24. Консалтингові послуги з питань землеустрою
25. Авторський нагляд, його зміст і методика здійснення
26. Поняття про територіальний землеустрій
27. Завдання і зміст територіального землеустрою
28. Поняття про внутрішньогосподарський землеустрій
29. Підготовчі та обстежувані роботи при внутрішньогосподарському землеустрої
30. Зміст і порядок проведення внутрішньогосподарського землеустрою
31. Вимоги до технічного і технологічного забезпечення виконавців (розробників) робіт із землеустрою
32. Вимоги до технологічного забезпечення виконавців (розробників) робіт із землеустрою
33. Програми Digital, AutoCAD, CREDO DAT, ArcGIS її призначення
34. Поняття про територіальний землеустрій
35. Завдання і зміст територіального землеустрою
36. Поняття про внутрішньогосподарський землеустрій
37. Підготовчі та обстежувані роботи при внутрішньогосподарському землеустрої
38. Зміст і порядок проведення внутрішньогосподарського землеустрою
39. Значення топографо-геодезичних обстежень і вишукувань для землевпорядних робіт
40. Основні вимоги здійснення топографо-геодезичних і картографічних робіт при землеустрою
41. Інженерно-геологічні роботи
42. Геоботанічні обстеження. Ґрунтові обстеження.
43. Розбивочні роботи
44. Бонітування ґрунтів при здійсненні землеустрою
45. Природно-сільськогосподарське районування земель при здійсненні землеустрою

46. Склад та зміст зонінгу. Послідовність розроблення зонінгу
47. Програми використання та охорони земель
48. Загальнодержавна програми використання та охорони земель
49. Регіональна програма використання та охорони земель
50. Схеми землеустрою адміністративно-територіальних утворень
51. Порядок складання схем землеустрою
52. Підготовка завдання на розробку схеми землеустрою
53. Розробка схем землеустрою
54. Оформлення матеріалів і виготовлення документів
55. Розгляд, погодження та затвердження схеми та її реалізація
56. Схеми протиерозійних заходів яружно-балкової системи, гідрографічного басейну
57. Розроблення проектів формування (зміни) меж
58. Погодження та затвердження проектів формування (зміни) меж
59. Виготовлення та оформлення проектної документації
60. Перенесення проекту в природу (на місцевість)
61. Функціональне зонування території
62. Організація території заповідної зони
63. Організація і влаштування території рекреаційної зони
64. Організація й влаштування території господарської зони
65. Отримання дозволу на розробку проекту відведення земельної ділянки
66. Виготовлення та погодження проекту відведення земельної ділянки
67. Реєстрація земельної ділянки в Державному земельному кадастрі
68. Затвердження проекту землеустрою
69. Реєстрація права власності на земельну ділянку в реєстраційній службі
Укрдержреєстру
70. Землевпорядні вишукування
71. Розміщення виробничих будівель і споруд
72. Організація землеволодіння та землекористувань з виділенням сівозміни виходячи з екологічних та економічних умов, формування інженерної та соціальної інфраструктури
73. Визначення типів і видів сівозмін з урахуванням спеціалізації сільськогосподарського виробництва
74. Проектування полів сівозміни
75. Перенесення в природу (на місцевість) запроєктованих полів сівозміни
76. Еколого-економічне обґрунтування проекту
77. Проект землеустрою щодо впорядкування території для містобудівних потреб
78. План земельно-господарського устрою населених пунктів
79. Проекти землеустрою щодо створення нових та впорядкування існуючих землеволодіння і землекористувань
80. Документація із землеустрою щодо визначення державного кордону України
81. Склад і зміст технічної документація із землеустрою щодо встановлення меж земельної ділянки в природі (на місцевості)
82. Технічна документація із землеустрою щодо поділу та об'єднання земельних ділянок
83. Технічна документація щодо інвентаризації земель
84. Робочий проект протиерозійних гідротехнічних споруд та терасування схилів
85. Робочий проект рекультивації порушених земель та землювання малопродуктивних угідь

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Розподіл балів, які отримують студенти

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Тема 1. Історичні витоки землеустрою в Україні	3
2	Тема 2. Законодавче забезпечення землеустрою в Україні. Державні стандарти, норми і правила у сфері землеустрою.	3
3	Тема 3. Земля як об'єкт і матеріальна основа суспільних відносин	3
4	Тема 4. Зміст, функції та принципові положення системи землеустрою. Види землеустрою, система землевпорядних органів та їх функції, землевпорядний процес	3
5	Тема 5. Склад земельного фонду України. Категорії земель	3
6	Тема 6. Загальні положення щодо забезпечення проведення землеустрою. Технічне та інформаційне забезпечення землеустрою	3
7	Тема 7. Управління у сфері землеустрою: діяльність підприємств у сфері землеустрою	3
8	Тема 9. Землеустрій земель житлової і громадської забудови	3
9	Тема 10. Землеустрій земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення	3
10	Тема 11. Землеустрій на землях особливо охоронних територій	3
11	Тема 12. Землеустрій земель лісового фонду. Землеустрій земель водного фонду	4
12	Тема 13. Землеустрій на землях надрокористування	4
13	Тема 14. Землеустрій техногенно забруднених земель	4
14	Тема 14. Землеустрій комерційних сільськогосподарських підприємств	4
15	Тема 15. Прогнозна та планувальна документація із землеустрою.	4
16	КР-1, КР -2	10
17	Індивідуальна робота студента (доповідь / тестування / аналітичні завдання / кейси)	10
18	Залік	30
Всього		100

Критерії оцінювання знань під час заліку

Оцінювання знань студента під час заліку здійснюється за 30-бальною шкалою, прийнятою ЧНУ ім. Петра Могили.

22-30 балів ставиться за умов, якщо студент дав ґрунтовні відповіді на всі питання, запропоновані у білеті. Відповідь свідчить, що студент вільно володіє всім матеріалом курсу, передбаченим робочою програмою, при тому, він має не розрізненні знання окремих тем курсу, а володіє ним комплексно. Студент уміє аргументувати свою відповідь, навести необхідні докази, приклади; аналізувати запропоновані історичні ситуації, посилаючись на джерела інформації. Студент розуміє значимість отриманих знань для майбутньої професійної діяльності, підтверджуючи це конкретними прикладами. Найвища оцінка ставиться також за вміння наводити протилежні підходи до оцінки тих чи інших історичних феноменів, співставлення різних наукових позицій, уміння вести полеміку з дослідниками. Під час відповіді студент має продемонструвати не репродуктивну, а творчу розумову діяльність.

24-21 балів ставиться за умов, якщо студент викладає відповідь на кожне питання білету логічно, розкриваючи основний зміст. Разом з тим, відповіді не вистачає ґрунтовності, всебічності, деякі важливі нюанси пропущені. При доборі та наведенні фактів та прикладів студент припускається незначних помилок. В той же час, студент не розуміє актуальності висвітлених питань. У висловлюванні власної думки зустрічаються певні неточності. Висновки не носять повного та логічного підсумку.

16-23 балів виставляється студенту в разі, якщо він не повністю розкрив питання білету або не відповів на одне з них, що свідчить про відсутність повного комплексного засвоєння матеріалу курсу (знає лише певні теми.. Відсутня ґрунтовність у розгляді питань, порушується логіка викладу питання. Студент не вміє аналізувати матеріал, не розуміє актуальності проблеми для сьогодення. Аргументація відповіді слабка, вибіркова, мають місце суттєві помилки у використанні фактичного матеріалу. Висновки не відбивають суті питання або відсутні.

До 10/15 балів виставляється студенту в разі, коли кожне з питань розкрито поверхово, або не розкриті зовсім. В процесі висвітлення питань допущені значні помилки, студент не знає або плутає фактичний матеріал, не здатний аналізувати основні проблеми, не демонструє творчої розумової діяльності. Власна думка і висновки відсутні.

За іспит виставляється «відмінно» (якщо у підсумку за поточний, проміжний та підсумковий контроль студент набирає 90-100 балів., «добре» (якщо у підсумку студент набирає 75-89 балів., «задовільно» (якщо у підсумку студент набирає 60-74 балів., «незадовільно» (якщо у підсумку студент набирає менше 60 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи., практики	ПМК, залік, атестація
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D		
60-66	E	задовільно	не зараховано
35-59	FX	незадовільно	
1-34	F		

7. Список рекомендованої літератури

Основні:

1. Землевпорядний процес: навчальний посібник/ Для студентів вищих навчальних закладів, викладачів, аспірантів фахівців землевпорядних, економічних та агрономічних факультетів, а також фахівців управлінських органів виконавчої влади і місцевого самоврядування у сфері землеустрою / А.М. Третяк, Й.М. Дорош, Р.А. Третяк, Лобунько Ю.В. Херсон: Олді-плюс, 2018. 276 с.
2. Третяк А.М. Теоретичні засади землевпорядного процесу. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС. 2017. 268 с.,

Додаткові:

3. Третяк А. М. Землеустрій: Підручник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС. 2014. 530 с.
4. Третяк А.М. Землеустрій в Україні: теорія, методологія: Монографія. Херсон: Грінь Д. С., 2013. 650 с.,
5. Довідник із землеустрою за ред. Л. Я. Новаковського. 4-те вид., перероб. і допов. Київ: Аграр. наука, 2015. 490 с.
6. Історія земельних відносин і землеустрою в Україні: А.М. Третяк, Т.М. Прядка, І.П. Гетманьчик. Херсон: Олді-плюс, 2017. 419 с.
7. Земельна політика європейського співтовариства: принципи, проблеми, реалізація: монографія / А.Г. Мартин [та ін.]. К.: Компринт, 2017. 159 с.
8. Управління земельними ресурсам. Г.І. Шарий, В.В. Тимошевський, Р.А. Міщенко, І.А. Юрко. – Полтава: ПолтНТУ, 2019. – 172.

Нормативно-законодавчі акти:

1. Офіційний портал Верховної Ради України www.rada.gov.ua
2. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України <https://agro.me.gov.ua/>
3. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру <http://www.land.gov.ua>
4. «Ліга» (законодавство, форум з питань застосування законодавства, в. т.ч. земельного): www.liga.net
5. ЗАТ НІЦ «Леонорм» (нормативні документи зі стандартизації) - <http://www.leonorm.com.ua>
6. інтернет-сторінка з нормативними документами у галузі будівництва - <http://document.org.ua>